

DIRVA

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

6907 Superior Avenue, Cleveland, Ohio 44103. Telephone: 431-6344

XLIX Lapkritis — November 9, 1964 Nr. 126

ILIUSTRUOTAS TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

PRAŽIOPSOTA PROGA?

NIKITOS NUVERTIMAS VOKIETIJOJE SUKĖLĖ DISKUSIJAS, AR VOKIEČIAI NEPRAŽIOPSOJO GEROS PROGOS SUSITARTI SU SOVIETAIS DĖL SAVO LIKIMO PAGERINIMO. — CHRUSČIOVA NUVERTUS IR NAUJAM VALDOVUI NEIŠRYSKĖJUS, NEGALIMA TIKĖTIS JOKIŲ GREITŲ PERMAINŲ.

Vytautas Meškauskas

Paskutinėmis savo valdymo dienomis Chruščiovas aiškiai norėjo sueti su Vakarų Vokietijos vyriausybe. Dirvos paruošimui Nikita į Bonną siuntė savo žentą Adžubėjų, kuris aiškino, kad tik rusai ir vokiečiai moką... nuoširdžiai verkti, todėl jiems bus tarp savęs lengviau susitarti negu su bejausmiais anglosaksais. Adžubėjus net išsitaręs, kad Kremliaus patikėtinis Rytų Vokietijoje Ulbrichtas, kurio visi vokiečiai labai nenkenčia, greitai turės nueiti nuo politinės scenos, nes sergąs vėžiu ir pan. Kuo tas visas "flirtas" pasibaigęs, dabar tegalima spėlioti, nes Nikitos nuvertimas pabėgė ir Kremliaus iniciatyvos epochą. Nauji valdovai kol kas nori gerai įsitvirtinti savo kėdėse ir pabandyti pirmiausiai surasti bendrą kalbą su kitų kraštų komunistais. Apie kokį greitą Kremliaus politikos pakeitimą šiuo metu dar negalima spekuliuoti.

Tai, žinoma, dar daugiau pasakino vokiečius pagavoti, ar Chruščiovui 6 metus valdant Sovietiją, nebuvo pražiopsota proga surasti kokį geresnį sugyvenimo būdą su sovietais. Juo labiau, kad ryšiais su Prancūzija, tiek ir su JAV, pradėdama vis daugiau ir daugiau nusivilti. Kiekvienam atveju, tamprūs Vakarų Vokietijos ryšiai su Vakarais jokių būdu nedraudžia vokiečiams ieškoti geresnių santykių su sovietais. Prezidentas Johnsonas tai net įsakmiai patarė. Nikitai pasitraukus nuo politinės scenos tam progų šiuo metu kaip ir nėra. Apie buvusias progas kai ką sužinome iš netrukus išeisiančios buv. vokiečių ambasados Maskvoje vyr. vertėjo Nikolaus Ehlerto knygos: "Die Sovietunion und wir. Sieben Jahre sowjetische Deutschland-Politik in Moskau erlebt". (Sovietų Sąjunga ir mes. Septyni sovietų Vokietijos politikos metai pragyventi Maskvoje).

Ehlertas įdomiai atpasakoja vieną slapta savo šefo, ambasadoriaus Dr. Hans Kroll, dabar jau pensijoje, pasitarimą su Chruščiovu, įvykį lygiai prieš 3 metus.

1961 metų vasarą Vakarų Berlynas, kaip žinia, buvo aptvertas siena, sulaukusi normalų susisiekimą tarp Vakarų ir Rytų Berlyno. Nors tai buvo aiškus visų susitarimų sulaužymas, iš Vakarų pusės ji buvo pastatyta tik kaip reaguota, Bonnos vyriausybė instruktavo savo ambasadorių Kroll nesiekti jokių pasikalbėjimų su Chruščiovu, kad tam nedavus progos padaryti kokių nors

karštų karingų pareiškimų, kurie tik pablogintų taip vadinamą Berlyno krizę.

Kroll, priešingai kitiems Vakarų diplomatams, manė, kad Berlyno krizė gali dar paaštrėti. Be to, jam buvo likę tik vieni metai iki pensijos, todėl jis nutarė griebtis asmeninės iniciatyvos, nors dėl to jam tektų nukentėti. Per pokylį revoliucijos sukurtų progą 1961 m. lapkričio 6 d. Kremliuje jis priėjo prie Chruščiovo ir paprašė pasikalbėjimo, nes jis, Kroll, turįs greitai vykti į Bonną raportui.

Kaip žinia, Chruščiovas grąsino savo būdu išspręsti Berlyno problemą, bet duotą terminą vis nuskaldavo, todėl ir jam galėtų būti įdomu rasti kokią išimtį. Bonna, uždrausdama Krolliui kalbėtis su Chruščiovu, norėjo pabrėžti savo nusistatymą, kad Berlynas visų pirma yra Vakarų Sąjungininkų kompetencijoje ir atsakomybėje.

Po dviejų dienų Kroll buvo pakviestas pas Chruščiovą. Tame pasikalbėjime, šalia Chruščiovo ir Krollio, buvo tik du vertėjai -- Ehlertas ir Koptelcovas bei sovietų užsienio reikalų ministerijos trečiojo skyriaus viršininkas Ivan Iličov.

Krollis pareiškė, kad jis atėjęs grynai savo iniciatyva ir faktiškai jis net nežinąs savo vyriausybės nusistatymo, kuris išsikristalizuos, turbūt, tik lapkričio gale -- po Adenauerio vizito pas prezidentą Kennedy. Tačiau ir tokioje būklėje jis turįs tam tikrą planą, kuris leistų baigti Berlyno krizę. Jei jam Chruščiovas pritartų, jis pabandytų gauti Bonnos vyriausybės pritarimą. Tas planas numatytų:

* Sovietų Sąjunga ir JAV, D. Britanija bei Prancūzija sudaro naują susitarimą dėl jų laisvo priėjimo į Vakarų Berlyną;

* Sovietai ir Rytų Vokietija sudaro atskirą sutartį, kuria Rytų Vokietija pažada gerbti aukščiau minėtą susitarimą;

* Rytų Vokietija susitaria su Berlyno senatu dėl laisvo susisiekimo tarp Vakarų Vokietijos ir Vakarų Berlyno;

* Tai sutarus, pradėdamos derybos dėl taikos sutarties su Vokietija sudarymo. Atmosferos pagerinimui sustabdoma bet kokia priešiška propaganda.

Pasikalbėjime Chruščiovas sutiko, kad Berlyno "siena" esanti bloga, tačiau ji buvusi pastatyta sovietų įsakymu, nes nebuvę kitos išeities. Ji galėsianti būti tik tada nugriauta, kai tarp Rytų ir Vakarų Vokietijos nusistovės normalūs santykiai. Chruščiovas

taip pat pakartojo 1958 metais sovietų išrastą formulę, kad Vakarų Berlynas yra faktiškai trečioji vokiečių valstybė.

Tačiau, iš kitos pusės, Chruščiovas buvo blogoje būklėje. Jis turėjo arba pildyti savo grąsinimus arba jų atsisakyti. Krolliui jis padėjo už jo asmenišką iniciatyvą ir prašė perduoti Bonnos vyriausybei patarimą žitūti į padėtį "realiai", o kanceleris Adenaueris iš viso turėtų "paimti šaltą dušą".

Krollis grįžo namo sukdamas sau galvą, kaip jis tą pasikalbėjimą turėtų perduoti savo vyriausybei, tačiau sekančią dieną jis nuo tų rūpesčių buvo išvaduotas.

Lapkričio 10 d. tarp Maskvoje akredituotų užsienio žurnalistų buvo paskleisti gandai, kad Kremlius turįs naują planą Berlyno krizei likviduoti ir buvo... atpasakojamas Krollio planas, visai neminint jo autorius. Sunku buvo nustatyti, kas pirmas paskelbė tuos gandus, tačiau aišku, kad jie buvo paleisti iš sovietų pusės.

Nors tas planas ir numatė abiem pusėm "garbingą" išeitį iš Berlyno krizės, Vakaruose jis sukėlė visai nelauktą reakciją. Washingtonas pabijojo, kad Bonna už jo nugaros pradėjo derybas su sovietais, o tokia idėja labai nepatiko Adenaueriui, kuris savo ambasadoriui uždraudė griebtis panašios iniciatyvos.

O Berlyno krizė? Ji apslugo be jokio sprendimo. Kremlius turėjo skubėsių reikalų: Kuba, santykiai su kiniečiais.

VOKIETIJOJE GYVENTOJŲ SIMPATIJA DIDĖJA
SOCIALDEMOKRATAMS

VYT. ALSEIKA

Vak. Vokietijoje kancleris Liudvikas Erhardas neabejotinai populiarus. Vokiečių krikščionys demokratai -- CDU partija -- įsitikinusi, kad kancleris per 1965 m. rinkimus galėsįs sekmingai būti "rinkiminio garvežio". Vis dėlto šių metų ruduo Vak. Vokietijos vadovui pasirodė esąs nesekmingas. Vokietijoje vykę savivaldybių rinkimai ir padidėjusi gyventojų simpatija socialdemokratams -- nėra geras ženklas Erhardui. Jau keliamas klausimas -- ar kitų metų rinkimuose CDU/CSU laimės? Pagaliau, jei pasiklausyti eilinių gyventojų nuomonės, gali įsitikinti, kad kanclerio -- storulio populiarumas jau mažėja, kad jau ir pilkieji žmonės, taigi tie, kurie Erhardui turėtų būti dėkingi už gerbūvį, šiuo metu kalba: na, jis menkas politikas, kur čia sukygins su Adenaueriu... Tie pilkieji žmonės ypač piktnos, kai prieš porą mėnesių pakėlus mokesčius už telefoną pasikalbėjimui, spalio mėn. valdžios nutarimas buvo persvarstytas ir... kai kurie mokesčiai atstatyti pa-

gal seną tvarką.

Ne -- tokie pasigirsta balsai -- Erhardui trūksta autoritetinės rankos. Gal būtų buvę kitaip, jei jis nebūtų atsisakęs vadovauti valdžios CDU partijai. Jai dabar vadovaująs buvęs kancleris Adenaueris, aišku, nėra atsakingas prieš vyriausybę, tačiau senio šešėlis aiškiai kliudo Erhardo politikai. Bavariškųjų krikščionių demokratų vadovas, buvęs gynybos ministras Strauss, tiesa, nėra valdžioje, bet sugebėjo įsitvirtinti ir gali virsti "opozicijos pozicijoje" vadovu. Tai gali, ambicinga asmenybė, siekianti valdžios ateities Bonnos politikoje. Politikas, su kuriuo Erhardui tenka skaitytis ir... kuris apsunkena kanclerio padėtį.

Jei ateityje laukiama dar daugiau kliuvinių iš Strausso bei jo vadovaujamos CSU -- koalitinės partijos, jei būta nesutarimų ir su kitomis partijomis (pvz. FDP -- laisvaisiais demokratais), tai negalime nepaminti įtampos bei nesutarimų ir pačių CDU -- krikščionių demokratų valdančios partijos tarpe. Anksčiau būta nesutarimų ūkio ir socialinių reikalų srityje, o pastaruoju metu daug erzelio kelia užsienio politika. Senasis Adenaueris su dinamikuojančiu Straussu sudarė savotišką koaliciją ir nuo praėjusios vasaros vis tebeaidi dviejų vyrų reikalavimas: ponai Bonnoje, turite vesti intensyvesnę politiką su Prancūzija. Nėra jokia paslaptis, kad vis aštrėja kova tarp vadinamų "gaulistų" ir "atlantininkų" (pastarieji pasisako už glaudesnį bendradarbiavimą su JAV bei NATO).

Jei vidaus politikos srityje Erhardas per pirmuosius valdymo metus (spalio 16 d. buvo sukaikė metal) turėjo kai kurių laimėjimų -- pvz. priimtas biudžetas, įsuderinus su bruto socialinio produkto padidėjimu, be to, parodytas sugebėjimas atsispirti infliacijos pavojui -- jau kitoks vaizdas, jei pažvelgti į užsienio politiką.

Santykiai su Prancūzija aiškiai pasivirė į neigiamą pusę, o Adenauerio sudaryta sutartis su prancūzais teliko griaučiais. Genero-

las de Gaulle tebeveda savarankišką politiką (santykiai su Kinija, Sovietų Sąjunga) ir nebeapibūtinama jokia suderinta politika užsienio ar saugumo srityse.

Iš kitos pusės, Erhardas sugebėjo vesti daugiau pasitikėjimu paremtą politiką su JAV ir ypatingai su prezidentu Johnsonu. Jau ilgesnis metas nebebuvo vadinamą "nepasitikėjimo krizę". Jei tas "amerikietiškas polinkis" stiprėja (Prancūzijos prezidento nepasitenkinimai), tai be Erhardo, šiuo atveju nemaži nuopelnai tenka užsienio politikos vadovui Schroederiui ir gynybos ministrui von Hasseliui.

Pairė santykiai su Prancūzija, įvairūs priešingumai įvairių Vak. Europos kraštų tarpe -- tai vis kliviniai Erhardo pastangoms sulipdyti politinę Europos sąjungą. Erhardas, žinoma, daug tikėjosi iš anksčiau sutarto bei

* R. NIXONAS apkaltino gub. N. Rockefellerį kaip daugiausiai prisidėjusį prie respublikonų pralaimėjimo šių metų rinkimuose.

Gen. Eisenhoweris pareiškė, kad respublikonai pirmoje eilėje turi atitaisyti klaidingą pažinimą žmonėse, kad respublikonai esą turtingųjų partija.

Sausio mėn. numatomi svarbūs respublikonų viršūnių posėdžiai, kurių metu paaiškės, ar senat. Goldwateris ir respubl. c.k. pirm. Burch išsilaikys ir toliau partijos vadovybėje.

Atrodo, kad R. Nixonas tuo reikalu rengiasi tarti savo svarų žodį.

Įvairios respublikonų frakcijos turės rasti bendrą kalbą, kad galėtų pradėti rimtai ruošti svarbiems Kongreso narių rinkimams, kurie įvyks už 2 metų.

* VARŠUVOS POLITINIUCOSE sluoksniuose kalbama, kad Sov. S-goje būsianti sustabdyta antisemitizmo banga. Priežastis -- partijos sekretoriaus Brežnevo žmona Viktorija yra žydų tautybės.

* JUGOSLAVIJOS VYRIAUSYBĖ nusipirko 0,5 mil. tonų kviečių iš JAV derliaus trukumams padengti. Pirkiniui apmokėti jugoslaviai gauna ilgalaikį kreditą.

* SUOMIJOS savivaldybės rinkimuose pralaimėtojai išėjo komunistai ir -- valdžioje esanti agrarų partija.

numatyto pasikalbėjimo su Chruščiovu, tačiau šį Kremliuje nuvertus, neatrodo, kad greitai sulauktume sovietų -- vak. vokiečių politinių pasitarimų. Vak. vokiečių -- Masvos santykiai liks ir toliau vieni sunkiausių ir savo galimais netikėtumais jie gerokai slėgs Bonnos užsienio politiką.

Jei dar mestume žvilgsnį Erhardo santykius su parlamentu, lengvai įžitūrėsime priešingą buvusiam kancleriui bruožą. Jei Adenaueris sugebėdavo, santykiuose su parlamentariniiais sluoksniais, parodyti reikiamą lankstumą, tai Erhardui to talentų trūksta. Jam dar priklauso ir glaudesnio kontakto su jo paties, bet Adenauerio pirmininkaujama, frakcija stoka.

Erhardas per dažnai keliaująs ir per dažnai teikias pasikalbėjus spaudai -- tik vieną šio rudens savaitę buvo paskelbti net šeši pasikalbėjimai. Tai, žinoma,

(Nukelta į 2 psl.)

IR ESTAI PALIESTI 'KULTŪRINIO
BENDRADARBIAVIMO' VĖŽIO...

Toronto estų išeivių sluoksniai išgyvena audrą, kurią sukėlė iš okup. Estijos atvykęs tenykščių rašytojų s-gos sekretorius Rudolfas Sirge. Atvykęs su Sov. S-gos "kultūriniais ryšiams" plėsti delegacija, R. Sirge pradėjo ieškoti ryšių su išeivijos estų rašytojais Toronte. Pagrindinis jo "motyvas" susitikti buvęs vienos moters siuntinys, jo atvežtas iš Talino seseriai, gyvenančiai Kanadoje. Taip jau pasitaikė, kad tos abi seserys yra literatės. Po telefoninių pasikalbėjimų buvo užmegstas ryšys ir -- siuntinys įteiktas. Ta proga "sužinojės", kad Toronte veikia estų rašytojų sąjunga, R. Sirge išreiškė norą susitikti ir pasikalbėti bent su keliais iš rašytojų. Kitą vakarą įvyko "susipažinimo vakarienė" vieno rašytojo bute. Į vakarienę be eilės rašytojų, atvyko ir rašyt. S-gos pirmininkas Hannes Oja, kas be ko, ir estų "santa-

riečių" žurnalo redaktorius, kaip jaunosios, irgi kontraversijų mėgstantios kartos, atstovas.

Būdinga, kad tame name, kur vyko susipažinimo vakarienė, tik kitame bute, gyvena estų centrinės tarybos p-kas H. Parkma, kuris apie tą pobūvį nebuvo informuotas. Dalis pobūvyje dalyvavusių rašytojų priklauso ir kitiems estų organizacijoms ir įvykis greitai susilaukė atgarsių gausioje Toronto estų kolonijoje. Pasirodė spausdinti lapukai, aštriai pasmerkę "kultūrinį ryšių" dalyvius. Po to ir Kanados estų centrinės tarybos prezidentams paskelbė, kad tokio pobūdžio "bendradarbiavimai" neatitinka tos organizacijos siekiams ir principams ir todėl yra griežtai atmetini. Dalyvavę vakarienėje rašytojai, priklausę estų Centrinę organizacijų vadovybėms, iš pareigų atsistatydino. Įvykis šiuo metu sudaro estų kolonijos pagrindinę diskusijų temą.

- Jūs vis sakote, kad mano reikalas šiuo metu nesvarbus!...

SPAUDOJ PASIDAIURIUS

"Sandaros" lapkričio 6 d. numeryje rašytojas Antanas Tulys rašo, kas jam atsitiko

Netikėtai patekus į svečius Brooklyno "Vienybėje"

UŽMASKUOTA BALA

Spėjė nuvykti į New Yorką išgirdome kalbas, kad ponios Tysliavienės namuose bus "open house" -- kavutė, kur bet kas gali užėiti pamatyti ilgai nematytus, padaryti naujų pažinčių. Ten būsią ne tik kavutės -- bus kumpio, lietuviškų dešrų su kopūstais, konjako, Rita Lee, Jie-vutė Rockefellerienė ir kiti "žinobiniai".

Lyg ką nujausdamas, lapės atsargumu dairiausi, atsakinėjau eiti. Bet žmona ir kiti spyrėsi vykti pamatyti Rūtėlės, Šutikau tik tada, kai žmona pasakambino žinomai veikėjai Salomėjai Čerionel - Mulks, (Clark N.J. Salomėja patvirtino, kad ten bus tik "open house", be jokių pinklių, ir tvirtai paragino nuvykti.

Nuvykome. Dideliame kambary radome du stalus apkrautus visokiais valgiais, gėrimais, žmonių apstėtus. Atrodė, kaip būtų kieno šaunios vestuvės. Ten buvo ir lietuviška dėra su kopūstais, bet, žinoma, ten nebuvo Rutos Lee. Mus labai maloniai priėmė, pristatė prie stalo pasodino.

Labai svetingas, malonus žmogus, p. Valakas, nepasitraukdamas nuo manęs, įdomiai kalbėjo, žitūrejo, kad valgyčiau, kad mano stiklėlis visada būtų pilnas. Gerokai vėliau p. Tysliavienė kviečia svečius eiti į viršų. Keli eina, kiti pasilieka prie stalo. Aš atsistoju eiti, bet p. Valakas įspėja:

-- Tamsta neik. Tenai toks keilių privatiškas reikalas. Neik. Pasilieka prie stalo. Pasilieka ir su manimi atvykę.

Po valandos ar daugiau, kai Valakas jau buvo išėjęs namo ar kitur, vėl atsirado prie manęs maloni ponios Tysliavienė. Prašo eiti į antrą aukštą. Manymdamas, kad ji nori mums parodyti kokį nors peoto Juozo Tysliavos palikimą, užlipau į viršų.

Čia vienas skaito, kitas kalba, o trečias rašo. Kažkas sugestuoja trijų vyrų cirką. Iš skaitytojo išgirdau, kad kartą gyveno šventas Lukas, kad laisvoje Lietuvoje spaudos darbininkai: redaktoriai, reporteriai buvo tik mėgėjai, savo amato nemokėjo. Tokie jie yra ir čia. Tik Vienybės redaktoriai ir bendradarbiai yra specialistai, moka savo amatą, perduoda betarpiškas žinias.

Toliau anie trys vyrai sugalvojo rašyti rezoliuciją. Kviečia mane į talką. Pasakau per visą kambarį, kad aš nesu vienybietis, kad Vienybės kryptis ne man ir t.t., kad esu čia atėjęs į p. Tysliavienės "open house", ne į vienybiečių tariamą suvažiavimą. Jie trys rašo rezoliuciją.

Vokietijoje...

(Atkelta iš 1 psl.)

negali pakenkti populiarumo siekiančiam, bet tai, kritikų nuomone, jau per daug ir tai atima laiką politiniams sprendimams daryti.

Taigi, Erhardo valdymo metams pasibaigus, storasis kanceliariškas grumtis su įvairiais sunkumais. Ne tik gyventojų tarpe, bet ir pačioje Bonnoje, teigiamai šveicarų spauda, jau kyla labiau skeptiškos nuotaikos. Nestrūksta kritikos balsų. Vis dėlto, čia kai kurie politiniai stebėtojai prisimena buvusio prezidento Eisenhowerio pavyzdį -- savo metu jis susidūręs su kritika Washingtono, tačiau amerikiečių masėse jo populiarumas nebuvo sumažėjęs. Vis dėlto Erhardo populiarumas kiek mažėja ir nieku būdu negalima jo palyginti su prieš metus buvusiu. Dabartinio Vokietijos kancelerio buvusį populiarumą bei jį pasitikėjimą lyginti lygiai.

Kiekviena atveju, buvusieji savivaldybių rinkimai kelia nemažą klausimą, patikimai valdžios partijos sluoksniuose.

Matyt, kažkas ten jiems maišėsi, nes trumpų raštelį jie rašė labai ilgai. Žmonės, kurių buvo, rodos dvidešimt trys, pradėjo aplėisti kambarį. Ir mes pakilome važiuoti namo. Bet tie trys vyrai ir ponios Tysliavienė pakartotinai prašo palaukti. Esą tuojau bus perskaityta rezoliucija. Taip buvome sulaikyti tris kartus.

Pagaliau perskaitė rezoliuciją ir pareiškė, kad mes visi, visa trylika esame jos autoriai ir padedame po ja savo pavardes. (Kambary tuo metu buvo trylika žmonių: anie trys vyrai, Tysliavienė, jos sesuo, dar kažkokie trys ir mes penki -- ponios Marie Tatoronis - Cohn, Pocius ir aš su žmonom, atėję pamatyti lietuviškos Kilmontytės).

Aš tuojau viešai pareikalavau, kad mano ir mano žmonos vardai nebūtų padėti po rezoliucija. O taip pat pasakiau, kaip mes čia, į šitą trijų vyrų cirką, įklampome. Tada vienas iš anų trijų žūliai tarė:

-- Kas čia ateina, neateina su užrištom akim.

Iš jo supratau, kad aš iš kaimo turėjau žinoti, jog einu į trijų vyrų cirką, ne į ponios Tysliavienės "open house".

Ginčas ir aiškinimai gilėjo. Pagaliau maloni ponios Tysliavienė, kuri tuo sykiu stovėjo šalia manęs, prabilo.

-- Antanas Tulys atėjo pamatyti Juozo Tysliavos namų, ne į vienybiečių suvažiavimą -- ji pasakė.

Ir pažadėjo neįverti mano vardo į vienybiečius.

Vakar (rugs. 28 d.) gavau glėbį Vienybės numerių. 39 numerį matau reporterį rašant: "Štai, pažitūrėkime į kai kuriuos suvažiavimo dalyvius" Paskui seka vardai, kur ir manasis įvertas. Aš buvau, esu ir pasiliksiu su tais lietuvišiais, kurie nemėtydami savo pėdų, sutartinai dirba, kad juo greičiau išsikraustytų iš Lietuvos kruvinas rusas.

Antanas Tulys

Kas tik turi gerą skonį
Viską perka pas Lieponį!

Lietuvių Prekybos Namai

FURNITURE CENTER, INC.

Vienintelė lietuvių prekybos įmonė Amerikoje, parduodanti importuotus ir vietos fabrikų baldus, kilimus, namų įrengimus; televizijos ir Hi-Fidelity bei Stereo aparatus. Be to, pardavinėja baldus biznio įstaigoms, vasarvietėms, moteliams ir viešbučiams. Dovanai sudaromi specialistų dekoratorių planai.

FURNITURE CENTER, INC., ČIKAGOJE

6211 So. Western Ave., Marquette Parke

Tel. PROspect 8 - 5875

3207 So. Halsted St., Bridgeporte

Tel. VICTory 2-4226

Abi krautuvės atidarytos pirmad. ir ketvirtad. nuo 9 val. ryto iki 9 val. vakaro, kitomis dienomis nuo 9 val. ryto iki 6 val. vakaro. Sekmadienais nuo 12 val. iki 5 val. atidaryta tik Marquette Parko krautuvė.

PLANINGAS TAUPYMAS

MOKA GERUS DIVIDENDUS!
PRADĖK TAUPYTI ŠIANDIEN!

MUTUAL Federal SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO

2212 WEST CERMAK ROAD ■ CHICAGO ■ VI 7-7747

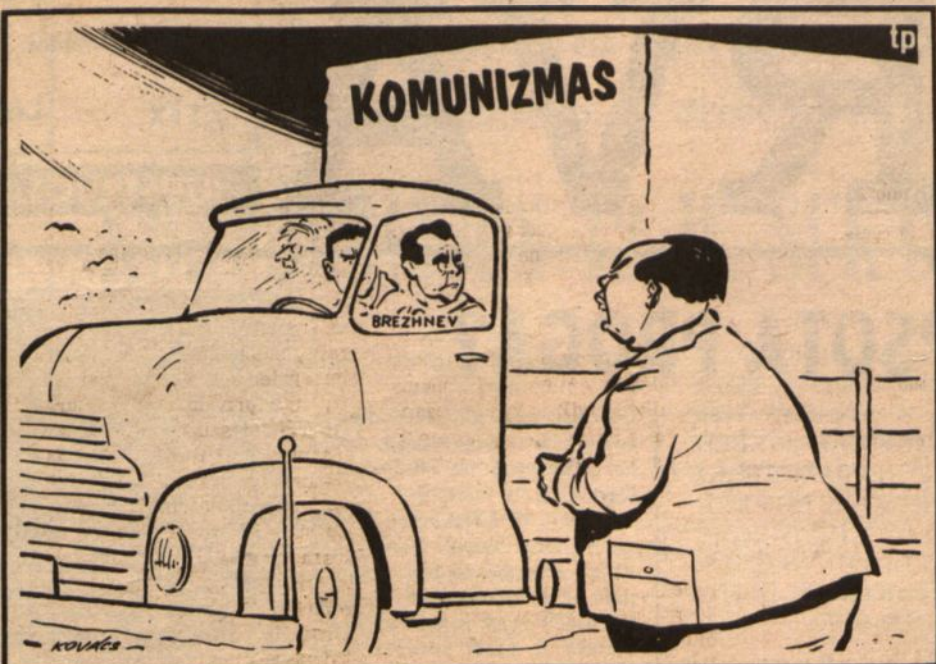
OFFICE HOURS: Monday, Tuesday, Friday 9 to 4;

Thursday 9 to 8; Saturday 9 to 1; Wednesday closed.

JOHN J. KAZANAUSKAS, President

• Pinigų taupymui nereikia važinėti, juos galite atsiųsti paštu, nes mes apmokam visas pašto persiuntimo išlaidas.

• Dabartinis dividendas 4 1/2% išmokamas du kart per metus.

Mao: - Jei norit su manim susitaikyti, leiskit man vairuoti!

60 METŲ NUO SPAUDOS ATGAVIMO

JONAS MIŠKINIS

Garsusis Muravjovas ilgą laiką nustatė Lietuvos rusinimo politiką, kurią uoliai palaikė ir kiti jo įpėdiniai. Tikyba ir kalba anuomet labiausiai skyrė Lietuvą nuo kitų Rusijos kraštų, todėl Rusijos vyriausybė pirmiausia suvaržė Katalikų Bažnyčios veikimą, panaikino daug vienuolynų, atėmė bažnyčių turtus ir išdalino stačiatikių cerkvėms. Visus kunigus atidavė policijos griežtai priežiūrai.

Mokinius katalikus priverstinai varinėdavo į cerkves klausyti stačiatikių pamaldų, uždraudė lietuvių kalbą vartoti mokyklose ir kitose viešose vietose. Mokytojais į visas mokyklas skyrė tikrai rusus stačiatikius. O kad tėvai namie nemokytų savo vaikų lietuviškai, uždraudė ir privatinį vaikų mokymą. Ir taip surašė Lietuvos gyvenimą išlaikė 40 metų.

Garso tarnai, norėdami galutinai surusinti lietuvių, uždraudė jiems vartoti lietuviškas knygas, spausdintas lotyniškais raidėmis, prie kurių lietuvių buvo nuo amžių pripratę, mėgino primesti rusiškas raides lietuviškam raštui, tikėdamiesi, kad lietuvių pripratę skaityti knygas, spausdintas rusiškais raidėmis, ilgainiui ims labiau vartoti rusiškas knygas ir rusų kalbą.

Pradžią tam padarė generalgubernatoriaus Muravjovas, įsakymu 1864 m. mokyklose vartojamas knygas tespausdinti valdžios pinigais rusiškais raidėmis. Lietuvių visai neteko teisės spausdinti lietuviškas knygas, ko nebuvo draudžiama nė vienai kitai pavergtai tautai.

Lietuvių iš karto suprato, kad lietuviškų knygų draudimas, tai tik pirmas žingsnis visiškam jų surusinimui, jie atsisakė priimti brukamas jiems lietuviškas knygas rusiškais raidėmis. O gavę jas per prievartą, plėšė arba degino.

Negalėdami Rusijos ribose spausdinti savo knygų, spausdino jas Prūsijoje ir slapta per sieną gabendavo. Pradžioje spausdino tik elementorius ir maldaknyges, paskiau ėmė išleisti ir laikraščius, kuriuose buvo aiškiai nedorio rusinimo politiniai tikslai ir žadinama tautinė lietuvių dvasia.

Rusų žandarai siuto, kratas darėdavo namuose arba apsupdavo žmones prie bažnyčių ir iš jų atiminėdavo lietuviškas maldaknyges. Daug žmonių už lietuviškų knygų platinimą nukentėjo, ilgainiui išbuvo kalėjimuose arba būdavo išsiunčiami į Rusijos gilumą. Bet tai negalėjo sustabdyti knygų plėtimosi ir, juo toliau, juo daugiau jų buvo spausdinama Prūsijoje ir knygnešius išplatinama Lietuvoje. Caro vyriausybė vis aiškiau darėsi, kad lietuviškų knygų skaitymo negalės sustabdyti ir caras buvo priverstas tą uždraudimą 1904 m. gegužės mėn. 5 dieną atšaukti.

Ilgą 40 metų kovą dėl lietuviškų knygų bei laikraščių buvo laimėta. Tačiau spaudos draudimas gerokai sutrukdė lietuvių švietimą, bet užtat išmoko kovoti su caro valdžia, ginti savo teises ir branginti lietuvišką knygą.

Spaudos laisvė brangiai nupirka -- ašaromis ir krauju apmokėta. Per 40 metų daugeliui teko slapstytis, vargti, kentėti kalėjimuose ir ištėmimo.

Lietuviška spauda buvo stiprus ginklas kovoje dėl nepriklausomybės. Ilgai tektų kalbėti apie tuos visus literatūrinio, visuomeninio, politinio gyvenimo veteranus, kurie plunksna ir raštu,

tiesė nesugriaujamus tiltus ir keliuos į nepriklausomybę. Nuo

Mažvydo katekizmo ligi Basanavičiaus parašo Lietuvos nepriklausomybės akte ištisos kelių amžių kartų kartos kovojo, kentėjo kalėjimuose, ištėmimą ėjo, garbingai žuvo dėl lietuviškos spaudos. Štai, dėlko spausdintą lietuvišką žodį turime gerbti, mylėti, skaityti, nes per jį mūsų tauta tautiškai susiprato ir laisvę atgavo.

Mūsų spauda, prasidėjusi iš kuklios Aušros per 60 metų padarė didelę pažangą: gausumu, turiniu ir paplitimu. Buvo sunku pirmiesiems lietuviškiems laikraščiams net ir spaudos laisvę iškovojus. Spaudos paklausa buvo nedidelė, nes anuomet lietuviai spaudos reikšmės dar nebuvo pakankamai supratę. Dėl spaudos jie kovojo, nes spaudos draudimą jautė, kaip suvaržymą, rusų vergijos naštą. Tačiau spaudos laisvę atgavus reikėjo lietuvišką spaudą paskleisti žmonėse, kad jie spaudos teikiamosiomis gerybėmis naudotųsi, ją pamiltų.

Lietuvos nepriklausomybės metais buvome susilyginę spaudos srityje su kitomis tautomis. Tai buvo džiugus reiškinys, kurį vertiname kaip stambų mūsų kultūrinį laimėjimą.

PELNYKITE DIVIDENDUS KETVIRČIAIS

VISOMS TAUPYMO SĄSKAITOMS

TAIP... PAS MUS JŪS TURITE PASIRINKIMĄ ĮVARIŲ TAUPYMO SĄSKAITŲ ATITINKANČIŲ JŪSŲ REIKALAVIMAMS...

NEATIDELIOJANT ATIDARYKITE SĄSKAITĄ DABAR

DIVIDENDAI ISSIUNČIAMIS PAŠTU KETVIRČIAIS
INVESTMENT SĄSKAITOMS

"SERVING YOU SINCE 1922"

Indėliai apdrausti iki \$10,000 federalinės valdžios įstaigos

ST. ANTHONY SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

1447 So. 49th Court, Cicero, Illinois 60650

Juozas F. Gribauskas, sekretorius

Chicago Phone: 242-4395; Suburban Phone: 656-6330

SIUNTINIUS Į LIETUVĄ, TAIP PAT IR MAISTĄ
SIUNČIA

licenzijuota lietuvių įmonė, registruota
U. S. Department of Justice

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

Marquette Gift Parcels Service

3212 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608

Tel. CA 5-1864

2439 West 69 St. ir 2608 West 69 St.

Chicago, Ill. 60629. Tel. WA 5-2737

DIDELIS PASIRINKIMAS medžiagų ir visų kitų
Lietuvoje pageidaujamy prekių PAPIGINTOMIS
KAINOMIS.

Akordeonai, siuvamos mašinos, skalbimo mašinos,
automobiliai, pianinai, motociklai iš Europos ir Sov.
Sąjungos sandėlių.

Vedėjai E. & V. Žukauskai

PETKUS LAIDOJIMO ĮSTAIGA

MARQUETTE PARK CHICAGO

2533 W. 71 St. Tel. GR 6-2345-6

CICERO ILLINOIS

1410 S. 50 Ave., Tel. TO 3-2108-9

TRYŠ MODERNIOS KOPLYČIOS

DIRVA

THE LITHUANIAN
NATIONAL NEWSPAPER

6907 SUPERIOR AVENUE, CLEVELAND, OHIO. 44103
TELEPHONE: 431-6344

Second-Class Postage paid at Cleveland, Ohio.
Published every Monday, Wednesday and Friday except in case
of Holidays by American Lithuanian Press Radio Ass'n
VILTIS, Inc. (Non-profit).
Subscription per year \$11.00. Single copy 10 cents.

Editor-in-chief Jonas Čiuberkis.

Frenumerata metams \$11.00, pusei metų \$6.00. Išėina: pirma-
dieniais, trečiądieniais ir penktadieniais, išskyrus šventes.

Redaguoja:

Jonas Čiuberkis ir Vytautas Gedgaudas

Redakcinė kolegija: P. Bastys, E. Čekienė, A. Laikūnas,
R. Mieželis, V. Rastenis ir St. Santvaras.

DONELAITIS IR LITUANUS

Galėjome trumpai paminėti, kad pasirodė naujas žurnalo Litu-
anus numeris. Būtų tekę tik pridurti, kad ši Lituanus laida pasirodė
naujame formate, kuris yra žymiai parankesnis skaitytojams, įspū-
dingesnis savo forma ir estetiškai bei patrauklus savo apdaru. Tie-
sa, turinys skirtas K. Donelaičiui pristatyti angliškai skaitantiems.

Toks eilinis ir šabloniškas "paminėjimas" dažnai lieka tik for-
malumu, mažu kurtuazijos gestu leidėjams ir priminimu ponui Ru-
žancovui.

Nors jau ne kartą šioje vietoje buvome kalbėję apie Lituanus
žurnalą, jo vargus ir jo laimėjimus, dar kartą atkreipti lietuvių
visuomenės dėmesį į šį leidinį verta ir reikalinga.

Reikalinga todėl, kad lietuvių visuomenė žinotų ir įsisa-
monintų jog gyvename ne vien savus reikalus tenkinančioje bendruomenėje,
bet kartu siekiame, kad būtume pastebėti, išgirsti kitų. Ypatingai
šioje vietoje vienas kito įtikinėjimo gaudynė, kad esame lietuviai ir tokiais
turime išlikti, kad turėjome nepriklausomą valstybę ir siekiame ją
vėl atkurti ir pamatyti laisvųjų valstybių tarpe... Verta pastebėti,
kad to neatsieksime viens kitą įtikindami.

Toliau už mūsų valsties reikalų nuėinančių balsu yra Litu-
anus. Ir niekas neris geresnio palyginimo to žurnalo atliekamam
darbui, kaip pastarojo numerio įžanginiame straipsnyje iškeltoji
mintis apie K. Donelaitį, mintis, pasakyta rusų kalbininko A. Alek-
sandrovo dar 1886 metais. Tada jis pasakė: "Jei Donelaitis savo
kūrinį būtų parašęs kuria nors aukštesnės kultūros kalba, jis būtų
pripažintas pirmuoju geriausių poetų tarpe".

Apie Donelaičio raštų vertimus kalbėti -- tai jau kita tema, 96
psl. leidiniu, kad ir ne visa jo didybė ir visa jo literatūrinė apimtis,
bet žurnalo rėmuose įtelpiančia būtybe Donelaitis žygiuoja per pla-
tųjį pasaulį, kad ir 250 metų pavėlavęs. Žygiuoja jis senyvas, bet
jaunų širdžių lydimas. Tų jaunų širdžių, kurios vertina lietuviškojo
genijaus laimėjimus, eina jis tų mūsų akademikų vedinas, kuriems
ne gėda, o pasididžiavimas Donelaitį pasauliui pristatant.

Nebekartosim nei komplimentų, nei panegirikų Lituanus leid-
jams. Tai gali virsti įkyriu šablonu. Bet Vinco Macifino, Clark Mills,
(Metų ištraukų vertimai), Kosto Ostrausko, Povilo Reklaičio, Alfon-
so Šešplaukio, Alekso Vaškio (dėtas darbas, nors ir skirtas angli-
škai skaitantiems, vertas ir lietuvių visuomenės dėmesio. Jei pridė-
ti A. Kurausko skoningą išorinį apipavidalinimą ir kitų dailininkų
darbų iliustracijas ir redakcinio bei administracinio kolektyvo įna-
šą, viską kartu sudėjus turėsime sutikti, kad šis Donelaičiui skirtas
Lituanus numeris yra vienu ir didžiausiu laimėjimu mūsų visų Do-
nelaičio metų pastangose.

(J.Č.)

SPAUDOS VAKARAS BOSTONE

STASYS SANTVARAS

padėtų tą švyturį išlaikyti neuž-
gesintą. Dar keli Ant. Smetonos
sakiniai ir tuo opiu rūpesčiu:
"Spauda kuria bendrinę tautos
kalbą. Jai medžiaga yra mūsų
tarmės ir jų žodynas." Ir kitam
rašiny dar priduria: "Kalba yra
graži, stebuklinga tautos bendra-
vimo priemonė. Kas gražiai jau-
čia, tas privalo žodžiais gra-
žiai reikšti sau ir kitiems savo
jausmus. Kaip medis, nuolat ža-
lojamas, kreivas ir nedailus iš-
auga, taip ir bendrinė kalba, šiaip
taip daugelio švebelduojama, iš-
klysta iš grožio ribų. O jos bui-
tis yra juk mūsų valioje. Savo
bendrą kalbą galime išpuosti;
galime ir nusūsiinti, jei ir toliau
būsime apsileidę. Nuo mūsų vi-
sų kalbos pridera gražioji kalbos
linkmė".

Visi norim, kad mūsų spauda
būtų objektyvi, aprėpianti plačius
gyvenimo barus, garbingai pasi-
sakanti visuomenės, politikos ir
kultūros klausimais, daili savo
spaudos technika, vienu žodžiu,
kad ji turėtų aukštą kultūrinį ly-
gį. Redaktoriai ir leidėjai žino,
kaip tą padaryti -- reikia nemen-
ko kiekio pajėgių bendradarbių
ir tinkanteriškai didesnio skai-
tytojų skaičiaus, atvirai ir aiškiai
kalbant -- kiekvienam laikraščiu
ar žurnalui reikia tvirto medžiagi-
nio pagrindo, reikia pinigų.

Kas tarta šio rašinio įžangoj,
berods, tai ir yra pagrindinės
mintys, kurios paskatino rengti
spaudos vakarą Bostone. Paren-
gimo idėją atvežė Vilties d-jos
pirmininkas dr. V. Ramanauskas,
kai dar šį rudenį jis lankėsi šioj
paktantėj. Sumanymai įgyvendin-
ti energiją įkinkė naujoji ALT
S-gos Bostono Sk. valdyba, ku-
rios pirmininkas yra dipl. inž.
Juozas Dačys. Pasirūžta daryti
visa, kad vakaras būtų jaukus,
turiningas ir pasiektų užsibrėž-
to tikslo. Nepavargstanti, darbš-
ti, beveik tobulai parenginga Ona
Vilėniškienė sutelkė būrį malonių
Bostono moterų, kurių kalbos dė-
ka buvo parengti vaišių skobiniai,
į spaudos vakarą iš New Yorko
atvyko Vilties d-jos vicepirm.
Vincas Rastenis, o iš Clevelando
Dirvos vyr. redaktorių Jonas
Čiuberkis, iš Bostono kylančį žo-
dį teko tarti šių įspūdžių rašyto-
jui.

Spaudos vakaras Bostone buvo
surengtas ALT S-gos Sk. namuo-
se spalio 31 d. Viešnių ir svečių
gausumas pralenkė rengėjų Viltis
-- jau pobūviui prasidėjus teko
stalus paiginti. Tai galima lai-
kyti akivaizdžiu ženklu, kad Bos-
tone gyvena gausus būrys lietu-
vių, kuriems rūpi sava spauda, o
šiuo atveju -- Vilties d-jos ir
Dirvos reikalai.

Spaudos vakarą Bostone pradė-
jo dipl. inž. J. Dačys, sveikindamas
atvykusius svečius, svei-
kindamas pobūvio dalyvius,
trumpai pasakydamas savo nuo-
monę apie tautinės spaudos
reikšmę mūsų gyvenime. Jis kvie-
tė pradžioj pasivaikšinti ir vakaro
vadovavimą perdavė dipl. inž.
Vytautui. Vytautui Izbičkus savo
pareigas atliko puikiai -- gera
nuotaka, gyvu sąmojumi, taikliu
kiekvieno vakaro įvykio apibūdi-
nimu.

Vakaro meninę programą at-
liko trys šaunios mergaitės --
Rūta Dačytė, Birutė Adomavi-
čiūtė ir Birutė Vaičiūrgytė. R.
Dačytė pianinu paskambino Cho-
pino Polonezą, B. Adomavičiūtė
jautriai ir išraiškiai padėklama-
vo St. Lauciaus ir St. Santvaro
eilėraščius, o B. Vaičiūrgytė
ypač subtiliai paskaitė Pulgio

Andriešio lyrinės prozos vaizde-
lį "Su vario varpelio". R. Dačy-
tė šiuo metu Bostono Universite-
te studijuoja psichologiją, tad
maža laiko teturi skambinti, o gai-
la, nes muzikinių gabumų jai ne-
stinga. B. Vaičiūrgytė jau keleri
metai rodosi įvairiuose parengi-
muose ir turi regimą talentą gro-
žinei literatūrai interpretuoti. Ją
vežasi ir jos jaunesnioji draugė
B. Adomavičiūtė. Visom trim
meninės programos atlikėjom
inž. Vytautui Izbičkus įteikė R. Spa-
lio veikalą Alma Mater, kurį iš-
leido Vilties d-jos.

Kalbų spaudos vakare tebuvo
tik trys, visos buvo trumpos ir
sutelktos minties. Apie spaudą,
jos uždavinius ir siekius teko
man pašnekti. V. Rastenis, per-
davęs vakaro dalyviams Vilties
d-jos pirm. dr. V. Ramanausko
sveikinimus, laikraštį apibūdino,
kaip didžiulę susirinkimų salę,
kurioj mes nuolat susitinkam. At-
sigrįžęs konkrečiai į Dirvą, jis
tarė, kad ji yra ta erdvi salė,
kurioj šiuo metu mes pasimato-
me tris kartus per savaitę. Jei
susitikimai pasidarytų retesni --
iš karto pajautumėm neįkandį
tuštumą, ir mūsų kovos ginklas
nebūtų toks aišrus. Vyr. red.
J. Čiuberkio kalba savo visuma
buvo optimistinė. Dirvos prenu-
meratorių šeima tuo tarpu au-
ganti, bet nemažėjanti. Tačiau jis
pripažino, kad laikraščio lei-
dyklai stinga atsargos kapitalo,
kuris Dirvos leidimą padarytų
saugesnį ir pastovesnį, o taip pat
įgalintų ir vieno kito patobulinimo
siekti. Jis padėkojo bostonie-
čiams už tokį didelį dėmesį Dir-
vai, tikėdamasis, kas spaudos va-
karai liet. kolonijose laikraščio
draugus gali išjudinti, juos akty-
vion talkon sutelkti.

Ištikro, Bostone surengtame
spaudos vakare eilė tautiečių

įstojo į Vilties d-ją ir tą patį
vakarą sudėjo apie 700 dolerių.
Antrą šimtą davė Jonas Ado-
monis, šimtininku tapo Jonas Va-
siliauskas, inžinieriai J. Dačys
ir Vytaut Izbičkas davė po 50 dole-
rių, kiti po 25 dol. ir t.t.

Spaudos vakarą Bostone tenka
laikyti pasisekusiu. Jame dalyva-
vo sk. garbės pirm. J. Kas-
mauskas, keli Vilties šimtinin-
kai, būrys jos, o taip pat ir
šio Tautinės S-gos sk. narių, eilė
Dirvos bičiulių. Linkėtina, kad tai
būtų pirmoji pavasario kregždė,
kurios sparnai tegu netrukus su-
plazda ir kituose ALT S-gos sky-
riuose.

Kuo pradėjau, tuo noriu savo
rašinį baigti: taisybė, kad lietu-
vių tautos laisvė buvo atkovota
ne tik kardu, bet ir plunksna.
Nuo mūsų kalbos, nuo mūsų vie-
nybės ir susipratimo priklauso,
kad lietuvių spauda, o jos gretos
se ir Dirva, būtų ne atšipusių
pietlių muzika, bet nuolat atsinau-
jinanti ir gyvatinga tautinė min-
tis.

DIRVOJE GALITE ĮSIGYTI AR UŽSISAKYTI ŠIAS NAUJAI PASIRODŽIUSIAS KNYGAS:

Shakespeare — Hamle-
tas — 5 dol.

Ant. Šukys — Du medi-
niai ir trys geležiniai kry-
žiai — 3 dol.

Dr. J. Prunskis — Moks-
las ir Religija — 2 dol.

Nerima Narutė (poezija)
Relikvijos — 2 dol.

L. Dambriūnas — Lietu-
viškas auklėjimas šeimoje
— 50 centų.

Juozas Mikuckis — Der-
liaus Vainikas — eilėraš-
čiai — 3 dol.

Visa eilė kitų, senesnių ir
naujesnių laidų, knygų.

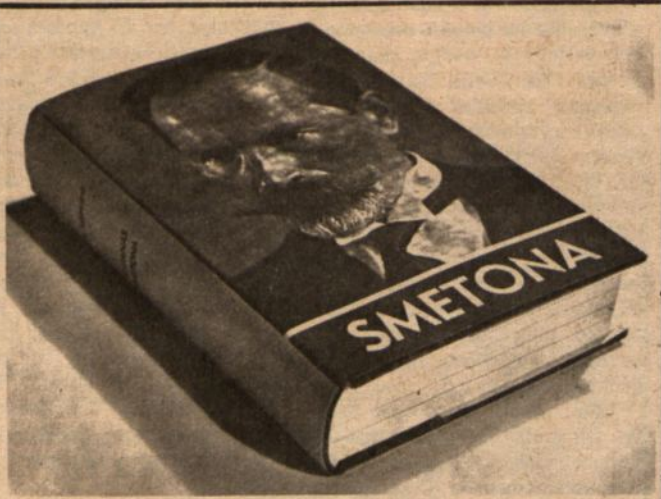
SATISFACTION

for you
in a

MORTGAGE loan at ST. CLAIR SAVINGS

813 EAST 185TH STREET
6235 ST. CLAIR AVENUE
25000 EUCLID AVENUE
26000 LAKE SHORE BLVD.

ANTANO SMETONOS MONOGRAFIJA

ALEKSANDRO MERKELIO veikalas jau siun-
tinėjimas prenumeratoriams.

Šį leidinį dar galima įsigyti prisiuntus 10 dol.
Povilui Ališauskui — 107-17 118th St., Richmond
Hill, N. Y.; K. Pociui, 3908 Fir St., East Chicago,
Indiana; ar Dirvai — 6907 Superior Ave., Cleveland,
Ohio 44103.

Susidomėjimas...

Vytė Maželio nuotrauka

GALVOJATE APIE KALĖDŲ DOVANĄ?

Jau iš anksto galite užsisakyti Kalėdoms dovanas,
prisiuntę Dirvai užsakymą knygoms:

Laisvės Kovų Dainos,
R. Spalio — Alma Mater,
V. Ramono — Dailininkas Rauba.

VISŲ TRIJŲ KNYGŲ KAINA — TIK 10 DOL.

Prašau prisiųsti Dirvos knygų komplektą (Laisvės
Kovų Dainas, Alma Mater ir Dailininkas Rauba) šiuo
adresu:

Priedų: \$10.00.

VIEŠĖDAMI CHICAGOJE PIRKITE NAUJOJE MODERNIOJE

MAISTO IR LIKERIŲ KRAUTUVĖJE

2534 WEST 69th STREET. Telefonas: RE 7-3332

Savininkai: J. Janušaitis ir J. Mažeika

PARAMA-

ČIA GERIMUS PIRKSITE TIKRAI PIGIAI! TIK KELETAS PAVYZDŽIŲ

1. Imp. 5-Star FRENCH COGNAC	5th	5.75
2. HENRY McKENNA Kentucky Bourbon ..	5th	4.98
3. GLENMORE VODKA	5th	2.98
4. Imp. French NAPOLEON Brandy	5th	3.35

5. COINTREAU Liqueur and Brandy	5th	4.75
6. LIEBFRAUMILCH Imp. German Wine ..	5th	.98
7. BORDEAUX Imp. French Wine	5th	.98

Be to, didžiausias pasirinkimas importuotų
maisto produktų iš viso pasaulio kraštų.

PASIKALBĖJIMAS SU NEW YORKO FILMŲ FESTIVALIO DALYVIAIS STASYS GOŠTAUTAS

New Yorke įvyko antrasis filmų festivalis, "festivalių festivalis", kuriame programą sudarė filmos, laimėjusios premijas kituose festivaluose, kaip Cannes, Venecijoje, Berlyne ir kitur. Jų dėka, daugelis meniškų filmų tapo žinomomis ir net komerciškoms. Taip atsitiko su Ingmar Bergman, Akira Kurosawa, Antonioni ir su Jonu ir Adolfu Mekais. Broliai Mekai tapo žinomi ir priimtini Amerikoje, kada jie gavo premijas Europoje ir kitur.

New Yorko filmų festivalio tikslas buvo pristatyti ne tik jau seniai žinomus filmų direktorius ir artistus, bet taip pat duoti progos pasireikšti jauniems talentams, kurie, nežinint savo meniškumo, neturi galimybės pasirodyti viešai. Jau žinoma, kad Broadway teatrus papulti reikia milijonus išmesti į propagandą ir tiek pat investuoti į filmą. Dabar, jaunieji avangardistai, kurie turi talentą ir turi ką pasakyti, bet neturi nė šimtadailio milijono, neturi mažiausios galimybės pasireikšti net prieš tą visuomenę, kurią jie smerkia ir neigia.

New Yorko Festivalyje buvo pristatytos 26 filmos ir 26 dokumentalai. Nebuvo tai laimėjęs, ar labai originalus rinkinys, bet davė neblogą vaizdą šių dienų filmų pasaulio ir svetimausių filmų gamintojų nuomones apie Amerikos filmus ir jų menišką kryptį.

Grigori Kozintsev iš Sovietų Sąjungos, Don Owen iš Kanados, Jean-Luc Godard iš Prancūzijos, Jörn Donner iš Suomijos ir kiti entuziastiškai kalbėjo apie Amerikos filmus ir mus klausdavo: "Ką jūs matėt iš Amerikos filmų produkcijos? Kodėl nemuoniat į gerus ir blogus, ir paskui sprendžiat? Nemažiau blogų filmų yra Sov. Sąjungoje, Kanadoje, Prancūzijoje ar Skandinavijos kraštuose... John Ford, D.W. Griffith, Hitchcock, Orson Welles ir didžiulis rinkinys iš American West daug mus pamokė apie filmus, jų techniką ir meną."

Grigori Kozintsev, kurio "Hamletas" sukėlė nemažą entuziazmą ir dar didesnę kritiką, pasakojo, kaip bevaikščiodamas po New Yorką, užtikri vieną nepaprastą filmą, sukūrė Steven Leacock, "Mother's Day". "Jūs ją matėt?" užklausk mane ir kitų pasikalbėjimo dalyvių. "Ne..." greitas ir vos girdimas mūsų atsakymas. Taip pat pasakojo, kaip keliolika filmų direktorių ir artistų iš Amerikos (tarp jų Otto Preminger), viešėdami Leningrado studijose, nustebo, kad filmą studijuoją žmonės Rusijoje kartais giliau pažįsta Amerikos filmus negu jie patys.

Pats Hamletas, kaip ir Kozintsevo Don Kichotas, buvo priimtas įvairiai. Avangardistai pasiūlydavo senovišku ir truputį romantika dvelkiančiu pastatymu, kuris gal ir buvo tinkamas tiems laikams. Klasikų mėgėjams jis atrodė nevykęs, nes jie kitaip suprato Shakespearą, negu rusai jį pastatė. Į rusų kalbą vertimas darytas Pasternako ir priimtąs Kozintsevo. Vienas kitas epizodas buvo išverstas atgal į anglų kalbą ir daugelis vertime nebesusigaudė. Bet tai nesvarbu.

Intriguojantis reiškinys, kad Hamletas, kaip charakteris, pristatytas blankiai, ne pirmoje vietoje, kaip pavyzdžiui, Hamlete su

Richard Burton. Kozintsev paaiškino: "Hamletas, kaip asmuo nėra taip svarbus, nors jo dėka žūsta penki žmonės. Aš norėjau pavaizduoti gilią ir plačią apimančią to konflikto šaknis, tarp

naujos krypties. Nėra didelio skirtumo tarp to, ką aš dariau "Breathless" ir dabar bandau daryti "Bande a part". Tęsiu tą pačią kontradikciją ir tas absurdas mane nuveda į priešingą kryptį.

Scena iš sovietų gamybos filmo Hamletas.

kurių personažai bando išgelbėti žmogų, žmogaus garbę. Už tai man atrodė taip svarbu atkurti Danijos karalijos aplinką ir joje pastatyti žmogaus konfliktą. Hamletas pats -- tik vienas iš tų žmonių. Aš skaitau Hamletą pačia geriausia ir moderniausia Shakespeare drama. Ilga laiką ji buvo matoma pro 18 ir 19 šimtmečio akis. Mes visai kitaip ją suprantam."

Anglų kritika, minėdama Kozintsevo filmą, pastebėjo, kad Shakespeare nėra vien tik anglosaksų palikimas. Daug kraštų prisidėjo prie individualaus Shakespeare supratimo ir praturtino jo paliktą lobį.

Bendrai paėmus, Hamletas, kaip filminis kūrinys, pasilieka toli nuo šių laikų siekimų.

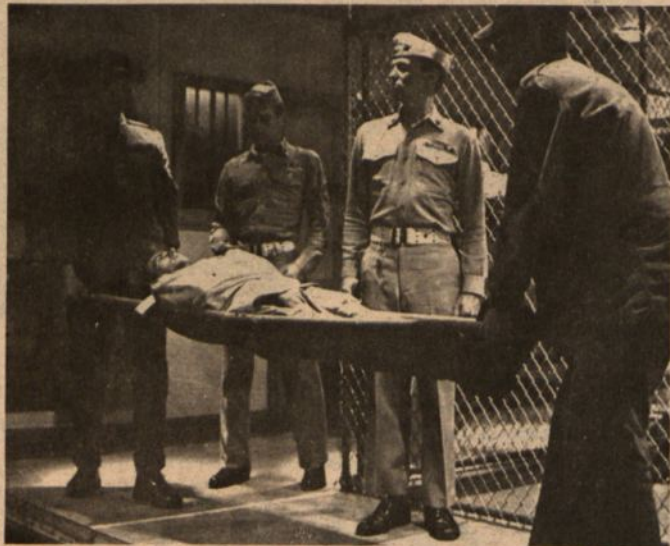
Daug trumpiau teko pasikalbėti su Jean-Luc Godard, kurio dvi filmos sukėlė nemažą kontraversiją ir padalino publiką tarp plojimų ir švilpimo, tarp entuziazmo ir nuobodulio. Godard, kuris su "Breathless" įrodė, kad viskas yra galima, dabar bando įrodyti atvirkščiai. Ištikrųjų savo filmuose, "Une femme est une femme" ir "Bande a Part", Godard reprezentuoja naują bangą -- "de la nouvelle vague". Savo pasikalbėjime Godard buvo nekalbus ir laikėsi nuošaliai. Paklaustas apie naują jo filmų kryptį, jis nustebo atsakė: "Ištikrųjų, aš nematau

Gal būt mano naujoviškumas reikiąsi absurde. Atradau paradoksišką absurdą, kuris duoda spon-taniškumo ir šviežumo. Savo filmose bandau nustebinti kasdienišku absurdu, taip kaip "Alice in Wonderland" sutinka Franz Kafka. Jean Claude Brialy, Godardo filmų aktorius, pareiškė: "Aš nežinau, ar tai komedija ar tragedija".

Jörn Donner, jaunas suomis, Ingmar Bergman mokinys, tarp kitko, parašęs gal geriausią knygą apie kontraversinį švedų teatro ir filmų direktorių, labai laisvai pakalbėjo apie savo filmą "To love".

-- Ieškau akies impakto, kuris ne vien tik aprašytų, bet kurtų tam tikrą vaizdą, (kaip, sakykim, cha cha cha, laidotuvių scenoje ir panašiai). Prisipažįstu, kad tai išėjo per apsirikimą. Bet mėgstu apsirikimus ir nelabai paįsiau taisyklių. Už tai geriausia mokykla yra eksperimentalinė. Ir jeigu eksperimentas nepavyko, tai mano kaltė, bet ne taisyklės, nes tik mano buvo skriptas ir tik mano vadovavimas. Iš tikrųjų, aš niekad negaliu rasti gero skripto, tad reikia pradėti nuo to. Bet filmos eigoj artistas turi visą laisvę improvizuoti ir pasiduoti momento įkvėpimui. Tos improvizacijos turi tam tikrą "collages" reikšmę. Mes improvizavom daug "meilės" scenų...

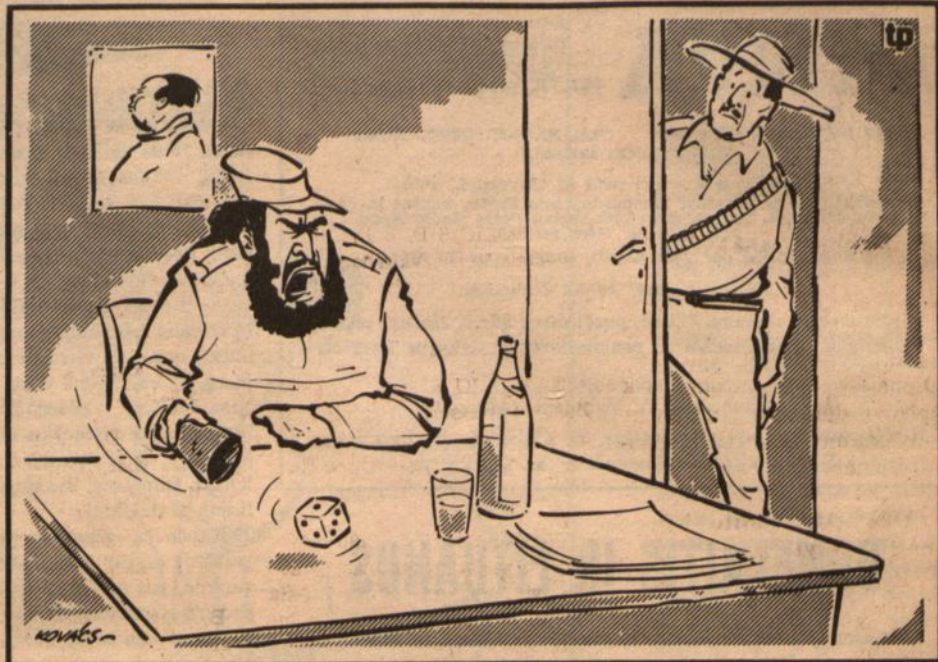
Harriet Andersson (nuolatinė

Iš J. Meko filmo "Kalėdžiai"

Bergmano artistė, kuri asmeniškai dalyvavo festivalyje) ir lenkų artistas Zbigniew Cybulski ne kartą turėjo improvizuoti, nes negalėjo susikalbėti. Jie net pakeitė skriptą ir vaidino tai, ko aš iš pradžių negalvojau, bet vieną kartą nufilmavus, man patiko ir aš palikau... Kai prieš metus galvojau pastatyti šią filmą, norėjau susitarti su Marcello Mastroianni, kuris būtų labai gerai išpildęs savo Don Juano rolę, bet tai būtų per brangu, antra vertus, gėda taip brangiai mokėti artistams... pati filmą man buvo įdomi meilei išreikšti, taip, kokia ji yra, mažam kambarėly. Kai du žmonės bando išsigydyti nuo meilės, jie mylisi per daug."

Iš visų trijų filmų direktorių man teko išgirsti nuomones apie

- Netrukdykite manęs! Ar nematot, kad sprendžiu respublikos kryptį...

brolius Mekus. Jiems jie yra amerikiečiai ir dažnai jie negali suprasti, kad Amerikoje gali egzistuoti tokie žmonės. Kozintsevas prisiminė, kaip praeitais metais Paryžiuje jis stebėjo eiles žmonių, susigrūdusias prie "Hallelujah the Hills", ir tuo momentu tai buvo didžiausias įvykis. Dar prieš Amerikos premjerą, Paryžius, Londonas ir kiti Europos miestai buvo gero-kai suintriguoti šia "amerikietiška" filma.

Kad patvirtinus, jog Amerikoje tikrai yra filmų tiek pat avangardinių, kaip Europoje, Jonas Mekas pristatė "Kalėdžius" (The Brig). Susitikau Meką tą pačią dieną, kai jis gavo Venecijos Festivalio pirmą premiją už dokumentalinį filmą. Mekas buvo piktas ir niekaip negalėjo suprasti, kaip jo filmą galėjo priskaityti prie dokumentalinių. "Tiesa, aš tą filmą sukau be jokio filminio pasiruošimo. Kai New Yorke vyko pasiruošimai pasaulinei mugėi, uždarinėjau daug teatrų ir... sužinojau, kad tą dieną bus rodomas paskutinį kartą teatrinis Kenneth Brown veiklas "The Brig". Pasiėmiau savo tris kameras, pašaukiau brolį, ir per požeminio traukinio skyles prisitaikiau prie scenos. Per pusantros valandos sukau, viską, kas buvo įmanoma, su desperacija, kad nebeteks pakartoti ar pataisyti. Negalėjau apsirikioti ar apsiskaičiuoti. Kai baigia sukurti filmą ir drama baigėsi scenon atėjo policija ir veiklą uždraudė rodyti New Yorke. Šiandien tas veiklas rodomas Londone su labai kontraversiniu atgarsiu, bet jisai niekad nebegrįš į New Yorką, taip bent pareiškė tos teatralinės grupės vadovas, kuris žada aplankyti visą Europą."

Šiuo momentu "The Brig" yra rodomas Londono Filmų Festivalyje, ir, pagal Venecijos Festivalio įspūdžius, spauda, dar prieš rodant Meko filmą, labai įdomiai aprašė.

Liktų vienas klausimas. Kiek ši filmą yra dokumentalinė ir kiek kūrybinė? Savo tema, veiksmu, dramatinėmis situacijomis ir charakterių išryškiniu filmu, be abejo, priklauso kūrybinėms. Niekad nepastebima, kad viskas dedasi scenoje ir per vieną ištiesą veiksmą. Antra vertus,

Mieli tautiečiai!

Dėkite savo sutaupas į — SCHUYLER SAVINGS and LOAN ASSOCIATION of Kearny, New Jersey. Tai vienintelė lietuvių taupymo ir skolinimo draugija New Jersey ir New Yorko valstijose

VEIKIA NUO 1924 METŲ.

Lengvomis sąlygomis duodamos paskolos (morgičiai) namams įsigyti ar taisyti. Įvairios taupymo sąskaitos. Už sutaupas dividendai išmokami kas 3 mėnesiai. Indeliai apdrausti ligi \$10,000 federalinės valdžios įstaigos.

Mandagus ir greitas patarnavimas anglų ir lietuvių kalbomis. Ši draugija lietuvių finansinius reikalus tvarko jau 40 metų. Per tą laiką draugijos kapitalas išaugo ligi \$5,000,000.00, o rezervai ligi \$200,000.00.

Darbo valandos: pirmadieniais — ketvirtadieniais nuo 9 iki 3 val. po pietų. penktadieniais nuo 9 val. iki 7 val. vak.

BANKO NAMAI:

24 Davis Ave., Kearny, N. J.
Telef.: WY 1-0001, WY 1-7260

Julius Paknis, Prezidentas

veiksmas vyksta ant mažos, su-spaustos scenos, kaip dauguma Off Broadway scenų, kur viena-me veiksmas susigrūda apie 20 žmonių ir per 57 minutes parodomas visas keturių sadistinių bū-delių elgesys su 10 JAV marinių korpuso kalinių. Meko uždavinys buvo sekti, žingsnis po žingsnio, išraiška po išraiškos, riksmas po riksmo, skausmas po skausmo, tuos dešimt žmonių, pasiruošusių nusižmoginti, kad tik išsigelbėti nuo persekiojimo. Po filmos daug kas išėjo su skaudančia sie-la ir košmariška nuotaika. Meko menas ir buvo pagauti šiuos momentus ir privesti mus prie to "moralinio nusikaltimo", kuris valdo pasaulį. "Su šituo veika-lu", sako Mekas "įrodžiau, kad galima pastatyti gerą filmą ir su \$900."

Mekas pasiekė, ko norėjo ne vien tik finansiniu atžvilgiu, bet ir tam tikru originaliu filmo pristatymu. Jeigu Bergman arba Eisenstein pastato filmą, dažniau-

sia ji nepraranda savo teatriškumo. Meko filme to nesijaučia, nes jis sugebėjo iš teatro paimti tik filminius momentus ir pristatyti taip vaizdžiai, kad jie nustoją dokumentalinės reikšmės ir įgauna naują filminę dimensiją, kuri jau eina visai kitu keliu, negu teatras.

NEW YORK

• "Antrasis Kaimas", Chicagos lietuvių satyrinis teatras, atvyksta į New Yorką lapkričio 21 d. Jie pasirodys Show Boat salėje.

Po programos bus šokių. Šio vakaro pelną New Yorko Akademinis Skautų Sąjūdis skiria N. Y. lietuvių kultūros namų statybai. Bilietai: \$3.50 suaugusiems; \$3.00 studentams. Staliukus galima rezervuoti pas Feldą Nemickienę tel. MI 2-2117.

ANTRASIS KAIMAS išsirušys kelionėn lankyti lietuvių kolonijas Detrote, New Yorke ir Bostone. Apačioje Kazys Alménas ir Romas Stakauskas. Viršuje: Ramunė Jurkūnaitė, Vytautas Demereckis, Rimas Vėžys, Romas Aninkevičius, Regina Stravinskaitė ir Benius Urbonas.

Iš Bunuel filmo "Aukso amžius"

CLEVELANDE IR APYLINKĖSE

• Paštas nebus išnešiojamas trečiadieni, lapkričio 11 d., ryšium su Veteranų Diena. Bus pristatomas tik special deliver siuntos ir surenkamos siuntos iš pašto dėžučių.

DIRVOJE galite įsigyti ar užsisakyti šias **ROMUVOS** leidyklos išleistas knygas: Jono Aiščio "Poezija" — 6 dol. Ant. Baranausko "Anykščių šilelis" — 5 dol. Kietais viršeliais, puikiai išleisti leidiniai.

ATTITASYMAS

Padėkoje parėmusiems clevelandiečiams dalyvavimą Lietuvių Dienoje New York'e įvyko klaida. Turi būti: Dr. A. ir A. Adomavičiai aukojo 25 dol. ir ALT Clevelando skyrius 20 dol. Pirm. F. Eidintas

Išnuomojamas butas 1 mieg., 1 kamb. ir pilnai įrengta virtuvė. Garažas. Ta proga reikalingas namų prižiūrėtojas, galįs tuo butu pasinaudoti.

17848 Lake Shore Blvd. Telef. KE 1-9708 arba AN 1-0182 po 6 val. vak.

CLEVELANDO PARENGIMŲ KALENDORIUS

LAPKRIČIO 14 ir 15 D. Vaidilos Teatro premjera "Užburtoji dūdelė" šv. Jurgio parapijos salėje.

LAPKRIČIO 21 D. Inžinierių balius. Ruošia Korpi Plėnas.

LAPKRIČIO 21 D. Amerikos Lietuvių Piliečių Klubu narių Padėkos dienos išvakarių pobūvis.

LAPKRIČIO 21 D. Lietuvos kariuomenės šventės minėjimas. Rengia LVS Ramovė.

LAPKRIČIO 22 D. Vysk. Valančiaus lit. mokyklos pietūs šv. Jurgio parapijos salėje.

LAPKRIČIO 26-29 D. Amerikos ir Kanados Ateitininkų Sen-draugių suvažiavimas.

GRUODŽIO 6 D. 4 v. Čiurlionio namuose Dr. Vaitėno paskaita su filmu vyrams nuo 18 m. amž. ir vyresniems. Rengia LB 1-os Apyl. Valdyba.

GRUODŽIO 13 D. 4 v. Čiurlionio namuose Dr. Vaitėno paskaita su filmu mergaitėms nuo 16 m. amž. ir vyresnėms. Rengia LB 1-os Apyl. Valdyba.

GRUODŽIO 25 D. 7:30 val. -- Kalėdų pasilinksminimas -- šokiai visiems studentams. Ruošia Clevelando Studentai Ateitininkai.

GRUODŽIO 27 D. Vysk. Valančiaus lit. mokyklos Kalėdų eglutė šv. Jurgio parapijos salėje.

GRUODŽIO 31 D. Naujųjų Metų sutikimas Slovėnų auditorijoje. Rengia Lietuvių Bendruomenė.

GRUODŽIO 31 D. Amerikos Lietuvių Piliečių Klubu Naujųjų Metų sutikimas.

SAUSIO 3 D. Šv. Kazimiero mokyklos kalėdinė eglutė.

SAUSIO 9 D. vaidinimas, ruošiamas Lietuvių Fronto Bičiulių Clevelande.

SAUSIO 23 D. Grožinio skaitymo ir deklamavimo vakaras jaunimui. Rengia Neringos tuntas šv. Jurgio parapijos salėje.

SAUSIO 30 D. Solistės L. Šukytės rečitalis. Rengia LB 1-os Apyl. Valdyba.

VASARIO 6 D. Chicagos Scenos Darbuotojų Sąjunga stato "Eglė Žalčių Karalienė" Slovėnų auditorijoje. Rengia LB 1-os Apyl. valdyba.

VASARIO 13 D. Lietuviams Budžiams Remti Valdybos tradicinis blynų balius. Šv. Jurgio parapijos salėje.

VASARIO 14 D. Lietuvos Nepriklausomybės šventės minėjimas. Rengia ALT Clevelando skyrius

VASARIO 20 D. Šv. Kazimiero lit. mokyklos parengimas.

VASARIO 21 D. Vysk. M. Valančiaus lit. mokyklos ruošiami pietūs. "Aukuro" ansamblio išvykoms paremti.

VASARIO 27 D. Čiurlionio Ansamblio koncertas - balius Carter viešbučio salėje.

VASARIO 27 D. Užgavėnių blynų balius Naujosios parapijos salėje. Rengia LB II apyl. valdyba.

VASARIO 27 D. 1965 m. Ateitininkų Klubu parengimas šv. Jurgio parapijos salėje.

KOVO 7 D. Kaziuko mugė. Rengia Neringos tuntas šv. Jurgio parapijos salėje.

KOVO 14 D. Putnamo senelių namų statybai remti komiteto parengimas.

BALANDŽIO 4 D. "Aukuro" ansamblio metinis koncertas.

BALANDŽIO 25 D. Vysk. M. Valančiaus lit. mokyklos tradicinis metinis balius.

BALANDŽIO 26 D. Margučių ridinėjimas. Ruošia Vysk. M. Valančiaus lit. mokykla.

GEGUŽĖS 2 D. Motinos Dienos minėjimas, ruošia Vysk. M. Valančiaus lit. mokykla.

GEGUŽĖS 9 D. Čiurlionio Ansamblio sukaktuvius koncertas Clevelando Muzikos Instituto salėje.

ELIZABETH

DIAGNOZĖ ELIZABETHE

Spalio 31 d. Vitalio Žukausko vadovaujama Brooklyno Vaidintojų Grupė suvaidino Anatolijaus Kairio 3 veiksmų komediją -- "Diagnozė" -- Elizabeth, N. J. Vaidinimo pažitrtė susirinko labai daug žiūrovų, kurie pripildė erdvią Lietuvių Laisvės Salę. Toks gausus ir entuziastingas visuomenės dalyvavimas parodė gyvą susidomėjimą nauju veikalu ir gera vaidintojų grupe. Ir neveltui "Diagnozė" patenkino visus: senus ir jaunus. Joje iškelta problema yra bendra visiems ir jos sprendime dalyvauja visi -- senoji ir jaunoji karta. Tai pagrindinė priežastis, kuri sukelia visų dėmesį ir visus suaukština draugė. Čia ir glūdi pačio veikalo reikšmė dabartiniam mūsų gyvenime. "Diagnozė" kūrėjas A. Kairys ir V. Žukauskas, ją pastatęs, yra sveikintini. "Diagnozės" problemą sudaro vyresniosios kartos lietuviškas idealizmas ir jaunosios kartos realizmas, kylas iš dabartinio gyvenimo aplinkos ir sąlygų. Kai tie du principai susikerta visuomenėje ar šeimoje, susidaro tragiškas. Šiame veikalė lietuvišką idealizmą sekmingai ir kraštutiniškai atstovauja mokytojas Petras Naujokaitis, o priešingąją -- realistinę poziciją -- atkalkiai gina jo dukterė Birutė. Pirmame veiksmo dēl to kilęs jų tarpe aštrus konfliktas sudarė įspūdingą intrigą ir pririšo žiūrovą, susijaudinusi dēl galimos išelties.

Kiek šis pirmas veiksmas buvo stiprus ir dramatiškas, tiek kiti du, atmiešti komediniiais vaizdais ir dialogais, nors ir pralinksmino įtemptą žiūrovą, bet pačią idėją gerokai aptemdė. Be abejo, "dekvienu problema gali būti vaizduojama scenoje ir komediniu ir draminiu būdu, bet šiuo atveju žiūrovui susidarė įspūdis, kad išlaikytas veikalo dramatinis pobūdis būtų buvęs efektingesnis ir gilesnis. Bendrai iš iki šiol pasirodžiusių veikalų "Diagnozė" turėtų būti vienas tinkamiausių mūsų scenai.

Vitalis Žukauskas šį veikalą yra labai kruopščiai paruošęs ir sudaręs gerą vaidlių grupę. Visi savo pareigas atliko pasigėrėtinai. Vaidino: mokytoją Petrą Naujokaitį -- Tada Alinskas, jo žmoną -- Mariją Žukauskienę, jų dukterį -- Vidą Gintautaitę, kaimyną -- Joną Budrį -- Stasys Vaškys, Gydytoją Aug. Kaunaitį -- Vitalis Žukauskas ir jaunuolį Matą Jankų -- Stasys Dėdinas. Režisavo Vitalis Žukauskas, dekoravo -- Marija Žukauskienė, sceną įrengė Petras Petraitis. Liet. Bendr. New Jersey Apygardos valdyba, kuri organizavo "Diagnozės" vakarą Elizabeth, atliko labai girtiną darbą ir verta tikros padėkos. Šiuo veikalu verta susidomėti ir visoms kitoms Liet. Bendr. apylinkėms, besirūpinančioms lietuviškos išlaikymo.

B. Vyliaudas

V. Chase-Čekanauskas

VLADUI ČEKANAUSKUI 70 METŲ

1905 m. revoliucijos metu, ketletą Nedingės valsčiaus dūklų buvo sulaukyti ir gal kietai būtų buvę pričiupiti, jei ne Meškučių km. Čekanausko, kaip tik tuo laiku pasinešusio į Ameriką -- patarimas: -- Sakykite, kad tai mano darbas, -- gal išsivysite. Patarimas, laiku panaudotas -- pagalbėjo, o Čekanauskas jau pakeliui į Ameriką.

Vienuliukmečiui Čekanausko sūnui Vladui tai buvo vienas iš atmintyje užsilikusių įvykių, parodąs, kad čia svetimi saivaliauja.

1913 m. jau 19 m. jaunuolis, atvyksta pas tėvą į Worcesterį, Mass. Čia, jis nesutirpo kaip žymis dalis mūsų tautiečių, bet metėsi lietuviškon veiklon: talkininkauja vietos Liet. vyčiams scenos veikalukų pastatymuose, rašinėja korespondencijas. Tuo pat laiku mokosi anglų kalbos ir bendrojo lavinimosi. Atliekamu laiku platina lietuviškas knygeles.

Tiesa, tėvo globa buvo trumpa ir kukli medžiaginiai. Nieko gero "neužkabins", neramus dūklas prieš pat karą skuba pas paliktą šeimą. Karo metu išvartas pastotėn, dingo Rusijoje neaiškiose aplinkybėse.

1919 m. Čekanausko, J. Miliaus ir kitų pastangomis, Worcesterioje sudaroma "Laisvės Sargų" kuopa -- 250 vyrų. Vl. Č. buvo uolus to Lietuvai vaduoti skirto vieneto palaikytojas, nors kaip kariuomenė netaravęs -- sudarė "štabą". Tačiau Wilsono administracija nesutikusi leisti organizuotai vykti į Lietuvą.

Jau nuo anksčiau bendradarbiauja Amer. liet. spaudoje: Tėvynėje, Vieniųbėje Lietuvių, Lietuvoje, Amerikos Lietuvoje. Naudodavo "sermėgius", vėliau "V.M. Klausučio" slapyvardžius.

1923 m. baigia geležinkelio administracijos kursus Valparaiso Dodge Railway Institute, Pradedo darbą geležinkelioose. Pareigų žinojimas bei sąžiningumas Vladui suteikė pastovų, ilgą darbą. Jis dar tebedirba. Ir gerai supranta dirbančiojo ir pensininko galimybes ir vertę. Pensijos gal ir užtektų, tačiau kitiems tikrai ne. O Vladas didžiausią duoklę atidavė likusiems be tėvų savo brolio ir sesers šešiolikai vaikų. Ir dabar dar duoda, ir dėto dirba, jau keturios dešimtys su viršum metų.

Brolis okupantų nukankintas paliko tryliką vaikų... Sesers vyrui kiek pasipriešinus norintiems paimiti jo ūkį ir namus, -- jie jį pašovė, įvilę klūnon -- klūną padegė! Liko trys vaikai.

1924-1925 m. Vl. Č. Amer. Liet. Sandaros sekretorius. Administruoja Sandaros laikraštį. Nuo 1929 m. Vilniaus vadavimo sąjungos įgaliotinis ir organizatorius Amerikai. 1935 m. tos sąjungos reikalais vyksta į Vilnių.

V.V. S-gos skyriai ir kitos organizacijos, bendrai pasistudavo Vilniaus krašto liet. švietimo reikalams, Ryto D-jai ir kitiems reikalams, kasmet iki 25,000 dol. Taigi, reikalų ten buvo. Taip pat norima susižinoti apie galimybes

AUKOS DIRVAI

P. Osmolskis, Richmond Hill	10.00
K. Veikutis, Detroit	10.00
K. Rnkas, Elmwood	1.00
St. Šiaučinas, Chicago	10.00
Dr. A. Kisieliū, Sidney	10.00
Br. Prapuolenis, Orland Park	5.00
K. J. Žemeckas, Oshkosh ..	10.00
M.L.N.,	10.00
J. Gaižutis, Detroit	10.00
J. Šarūnas, Hamilton	5.00
V. Valteris, Waterbury	2.00
P. Motiejūnas, Cleveland ..	2.00
J. Grauzinis, Chicago	5.00
R.S. Pauliukonis, Cleveland	10.00
A. Stankevičius, Waterbury ..	2.00
A. Šimutis, Laureton	10.00
V. Matulevičius, Weston	10.00
Br. Juodelis, Chicago	5.00
A.J. Simonaitis, Chicago	3.00
P. Janulaitis, Chicago	10.00
J. Grauzinis, Chicago	10.00
J. Liaukus, Brooklyn	5.00
Dr. J. Jurgilas, Granada Hills	5.00
E. Bertulis, Woodland Hills ..	5.00
J.P. Vaičiūtis, Akron	3.00
G. Biskis, Clarendon Hills ..	10.00
V.K. Jonynas, Jamaica	10.00
Č. Žilionis, Chicago	3.00
K.P. Obolėnas, Brooklyn	5.00
V. Jakimavičius, Brockton ..	5.00
J. Motiejūnas, Chicago	5.00

tuvos vyriausybės apdovanotas Gedimino ordinu.

1948-1949 m. Č. buvo Tėvynės Mylėtojų D-jos p-kas. Visą laiką buvo tos draugijos skyriaus Hartforde veiklos judintojas.

Parašė scenai vaizdelius "Lenkų konspiracija" ir "Kova už laisvę". Išspausdino brošūrą "Mūsų Vilnius", retkarčiais parašo "Kariui" "Lietuvių Dienoms", taip pat vietos amerikiečių dienraščiams, opesniu liet. klauzimu, rašinėjo "Colliers" žurnalui. Per vietinę lietuvių radiją retkarčiais pasako žodį tik angliškai suprantantiems klausytojams.

Steigiantis Bendruomenėi 1951 m. Vl. Č. buvo LOKO narys. 1952 m. su keleta kitų steigė LB Hartfordo Apyl. kurioje Vl. visą laiką aktyviai tebedirba.

Nežinotini neseniai pergyventos operacijos ir jau "vidutinio" amžiaus, mūsų suaktyvininkas, gal pagalbos artimui jausmo kviečiamas, negalvoja apie pertrauką, laukiamas savo darbe, judrus mūsų organizacijose, siejosi mūsų tautos reikalais.

Ilgiausių metų mūsų mielam Vladui!

F. Bočiūnas

SKAITYK IR PLATINK DIRVĄ

Verpėja

Naturally
SUPERIOR SAVINGS

13515 EUCLID AVE.
6712 SUPERIOR AVE.

HOME and
REMODELING
LOANS

INSURED SAVINGS

JAKUBS & SON FUNERAL HOMES

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai
35 metai simpatingo ir rimto patarnavimo

6621 Edna Avenue
EN 1-1763

936 East 185th St.
KE 1-7770

DIRVA

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

Mieli ir Brangūs
Newyorkiečiai Lietuviai,

Jau dvidešimt keturi metai kai lietuvių tauta kenčia sunkių trėmimų ir genocido siaubą.

Dvidešimt keturi metai praėjo, bet mūsų seserų ir brolių pagalbos šauksmas nenutilo. Jie savo prašymus kreipia į mus, JAV lietuvių, tikėdami mūsų galėsimu.

Sirdį variantys šauksmai ateina iš nesvetingo ir mirčių nešančio Sibiro, iš Lenkijos, iš nuolat grobiamos Lietuvos, Vakarų Vokietijos.

Balfas visomis jėgomis stengiasi tą kenčiančių tautiečių šauksmą išgirsti, stengiasi iš žlugdančio skurdo juos gelbėti, bet jis bejėgis, jei visi nestosim talkon ir savo gera širdimi Balfu išteklių nepadidinsim.

Aukų rinkimo vėjus šiais metais pradėdamas lapkričio 7 d. ir baigiamas gruodžio 7 d. Tegul Didžiajame New Yorke nelieka nei vieno garbingo lietuvių, nei vienos lietuviškos šeimos, kuri per tą mėnesį neatiduotų savo aukos Balfui.

Vajaus komitetui kiekviena mūsų auka — didesnė ar mažesnė — bus lygiai brangi, o visi tomis aukomis sušelpdami bus už jas giliai ir nuoširdžiai dėkingi. Aukos Balfui yra nurašos-

mos nuo metinių mokesčių.

Tegul duosnumu ir galėsimu būna padabinta kiekvieno lietuvių širdis New Yorke, Padėkos Dieną švenčiant, Kalėdų belaukiant.

Artimiausiu laiku laukiame Jus atsiliepiant. Auką prašome siųsti ar įteikti su pridedamu lapeliu — 105 Grand St., Brooklyn, N. Y. 11211.

Už visas aukas tautiečių šalpai iš anksto širdingai dėkojame.

Dr. J. K. Valiūnas
Vajaus Globos Komiteto Pirmininkas
Vitalis Žukauskas
Balfu šimtojo Skyriaus Pirmininkas

• **Pedagoginio Lituanistikos Instituto** organizuojamai parankinei lituanistinio mokslo veikalų bibliotekėlei įrengti jau susitelkę gana gausūs būrys rėmėjų su vienkartinio vieno dolerio įnašu. Atsiliepdamas į šiuo reikalu spaudoj paskelbtą Instituto studentų prašymą, chicagiškis inž. Jonas Stankus vietoj laukiamo vieno dolerio tam tikslui paskyrė 100. Už šimterio-
pai didesnę įnašą Instituto rėmėjui inž. J. Stankui nuoširdžiai dėkojame, o drauge ir visiems, tuoju atsiliepiantiems į tą studentų prašymą. Laiku padaroma tik tai, kas daroma tuoju. Parankinės bibliotekės

L.S.T. KORP! NEO-LITHUANIA CHICAGOJE

š. m. lapkričio mėn. 21 dieną švenčia

KORPORACIJOS 42 M. SUKAKTI

Maloniai kviečiame šventėje dalyvauti korporantai(ės), kitos organizacijos ir studentų organizacijos (su spalvomis) ir lietuvių visuomenė.

Šventė vyks šia tvarka:

10 val. — pamaldos už žuvusius ir mirusius korporantus(es) Jėzuitų koplyčioje. Po pamaldų — mirusių korporantų pagerbimas — kapų lankymas. 7 val. 30 min. vak. iškilminga

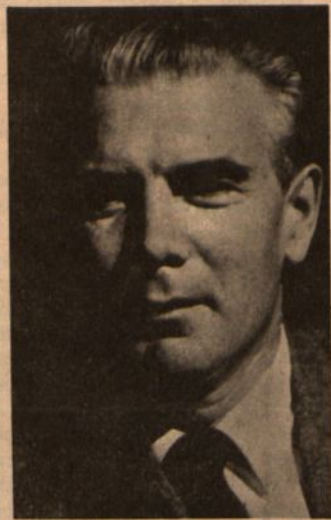
sueiga — jun jorų kėlimas į senjorų ir vaišės puošnioje Club Boston salėje (3457 West 26th St.), grojant Korp! Neo-Lithuania orkestrui.

Vietos užsakoma pas kol. M. Šimkų 9-3 ir 5-8 val. tel. CL 4-7450.

Įėjimas — studentams \$3.00, visiems kitiems \$5.00.

Korp! Neo-Lithuania
Chicagoje Valdyba

studentų organizacinė komisija, kurią sudaro Mykolas Drunga, Kristina Grabauskaitė, Romas Sakadolskis, Dalia Valatkaitytė ir Šarūnas Valiukėnas, kreipiasi į kiekvieną šio laikraščio skaitytoją ir kviečia į minėtos bibliotekės rėmėjų su vienkartinio vieno dolerio įnašu. Rėmėjo įnašas siunčiamas Instituto išdininko kun. dr. J. Kubiliaus, SJ, vardu šiuo adresu: 5620 S. Claremont Ave., Chicago, Ill. 60636. Visų rėmėjų pavardės įrašomos Instituto mecenatų knygoje.

• **Aleksis Rannit**, iškiliusis estų poetas ir lietuvių literatūros gerbėjas, lapkričio 8 d. New Yorke buvo pagerbtas estų rašytojų, menininkų ir mokslininkų jo 50 metų sukakties proga.

• **F. Bočiūnas**, iš Hartfordo, Conn., per Dirvą užsiprenumeravo prez. Ant. Smetonos monografiją.

BOSTON

ALDONA ČEKIENĖ
SUBATVAKARY

Spalio mėn. Kultūrinio Subatvakario programą Bostono atliko dipl. inž. Eug. Manomaitis. Jo pranešimas buvo apie kelionę automobiliu per JAV nuorūtų iki vakarų ir atgal, geram ekrane pailiustruojamas spalvotom meniškam nuotraukom. Klausydamas inž. Manomaičio kalbos ir žiūrėdamas jo dailių nuotraukų, ne vienas subatvakario dalyvis susidarė įspūdį, lyg jis pats būtų atlikęs 10.000 mylių kelionę per Amerikos žemyną.

Lapkričio 21 d. rengiamas trečiasis šio sezono kultūrinis subatvakaris ALT S-gos Bostono sk. namuose; kurie ir vėl šiek tiek pagražinti — kilimu iškloti laiptai. Po subatvakario programą atliks jaunosios kartos atstovė Aldona Noakaitė-Čekienė. Ji kalbės ypačiai aktualia ir įdomia tema — Idealizmas ir materializmas. Bostono akademinio jaunimo tarpe, berods, ji yra neblogai pažįstama, nes dar ne taip seniai Simmons kolegijoje ji yra gavusi magistro laipsnį. Kultūrinių Subatvakarių lankytojai iš

New Yorke Liet. Dantų Gyd. D-jos valdyba: (iš k. deš.) F. Ignatienė, Ižd., J. Vytyvienė pirm. ir E. Baltrušaitienė, sek. Valdybos pastangomis suorganizuota dail. A. Tamošaitienės meno kūrinių paroda įvyksta š. m. lapkričio mėn. 27-29 d.d. Brooklyne, Apreskimo parap. salėje, 259 North 5th Street.

anksto maloniai kviečiami šiame parengime dalyvauti, nes tik tuo galim įrodyti, kad jaunųjų pastangas remiam ne vien tik žodžiais.

• **Bostono ramovėnai** kartu su studentais lapkričio 22 d. paminės nepriklausomos Lietuvos kariuomenės atkūrimo 46 metų sukaktuvės.

Ta proga 10 val. ryto lietuvių šv. Petro parapijos bažnyčioje įvyks pamaldos už kritusius kovoje dėl Lietuvos laisvės, o 5 v. v. So. Bostono Lietuvių Piliečių Draugijos didžiojoje salėje bus trumpa akademija ir vaidinimas, kurį atliks chicagiškių teatro Antrasis Kaimas trupė.

Po vaidinimo bendras pobūvis.

Organizacijos prašomos pamaldose dalyvauti organizuoti su savo vėliavomis.

Bostono ir apylinkės lietuviškoji išeivija turės retą progą pagerbti savo didvyrius ir jaučiai praleisti dieną.

TORONTO

• **Lietuvių kredito kooperatyvo Paramos** narių nepaprastasis susirinkimas įvyks lapkričio 1 d. priėmė įstatų papildymą, pagal kurį greta priežiūros komiteto įvedama nauja revizoriaus institucija. Tas patvarkymas liečia visus kredito kooperatyvus Ontario provincijoje, kurie turi įsivėdę čekių sistemą. Reikia manyti, kad didesnė kontrolė teigiamai turės atsiliepti į tos rūšies kooperatyvų augimą ir jais pasitikėjimą.

Po to sekė valdybos pirmininko, išdininko, priežiūros komiteto pirmininko ir revizoriaus pranešimai, kuriuose smulkiau išryškėjo Courtland Packers įmonės bankroto detalės ir kiti su juo susiję reikalai. Diskusijos, į kurias buvo įsijungę visa eilė kalbėtojų, labiau negu kas kitas, galėjo suvesti narius į artimesnę pažintį ir tai tikėtina, kad tas turės naudingą pasėkų mūsų banko kooperatinio judėjimo atečiai.

Los Angeles Lietuvių Bendruomenės surengtoje madų parodoje viena iš modeliutojų -- Varnaitė, L. Kančausko nuotrauka

siuva sau rūbus. Jų buvo nemažai. Gana įdomios linijos, spalvos ir savitos formos St. Tamulaitienės sukurtas palto, vasarinio kostiumėlio, popietinės suknelės, jos darbus modeliavo jos dukterė D. Tamulaitytė, savo gražia laikysena palikusi gerą įspūdį žiūrovams.

Ypatingai išsiskyrė A. Audronienės siūta vakarinė suknelė su savo variacijom, bei kolketiline suknele. Jos darbus modeliavo jos dukterė A. Variakojienė, kuri savo išvaizda ir judesiais nesisiskiria nuo profesionalių amerikiečių modeliutojų. Savo įdomiu spalvų derinimu ir linijom gana įdomūs Variakojienės sukurti kostiumėliai, popietinės suknelės.

Pažymėtina ir G. Venckienės vakarinė suknelė, kurią ji pati ir modeliavo. Visos kitos pasirodė su gražiais savo kūrniais: kostiumėliais, paltais ir vakarinėm suknelėm. Sunku būtų išvardinti visas modeliutojas ir jų gražius darbus. Iš viso buvo gana graži ir įdomi madų paroda, su kuria būtų negėda pasirodyti ir amerikiečių tarpe.

Daug prie vakaro pasisekimo prisidėjo muz. G. Gudauskienė, kuri savo samojumi pralinksmino svečius ir labai nuotaikingai pianinu palydėjo modeliutojas. Svečių vaišėmis rūpinosi A. Balšienė ir O. Razutienė. Muz. G. Gudauskienės vadovaujamas vaikų orkestras linksmino svečius. Sveikintina ir bendruomenės valdyba, įnešusi į tą naują Los Angeles Lietuvių padangę.

V. Irl

Neseniai turėjęs parodą Argentinoje, Buenos Aires Van Riel galerijoje, įžymusis lietuvių dailininkas Pietų Amerikoje Jonas Rimša, sveikinasi su lietuviais, apsilankiusiais į parodą.

F. Ožinsko nuotrauka

A.L.T. S-GOS EAST CHICACOS
SKYRIUS RENGIA

RUDENS BALIŲ

kuris įvyks

1964 m. lapkričio 14 d., 7 val. vak.,

Šv. Pranciškaus parapijos salėje,
3903 Fir St., East Chicago, Ind.

Programoje: aktoriai Nijolė MARTINAITYTĖ ir Jonas KELEČIUS.

VAKARIENĖ. BARAS. ŠOKIAI.

Visi maloniai kviečiami dalyvauti.

Rengėjai.

NEW YORKO SKAUTAMS REMTI KOMITETAS
RENGIA

RUDENS BALIŲ

kuris įvyks lapkričio mėn. 14 d., 7 val. vak.,
Maspeth'o parapijos salėje, Perry St., Maspeth, N. Y.
Programoje dalyvauja solistė IRENA STANKŪNAITĖ.
Šokiams gros J. THOMAS orkestras.

VAKARIENĖ 7:30 VAL. Namų gamybos bufetas.
Pelnas skiriamas skautų reikalam. Maloniai kviečiame
visus gausiai dalyvauti. Vietos tik rezervuotos.

Dėl informacijų kreiptis pas A. Gerulaitienę, 159-29 99
St., Howard Beach 14, telef. MI 1-7092.

AUKA ASMENIUI \$6.00. STUDENTAMS \$3.50.